

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2026-59-58>

УДК 005:330.34:364

Прямухіна Наталія Валентинівна

доктор економічних наук,
професор кафедри публічного управління та менеджменту,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-6466-8976>

Nataliia Priamukhina

Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СОЦІАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: ІНСТИТУЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ТА УПРАВЛІНСЬКІ ІНСТРУМЕНТИ

STRATEGIC MANAGEMENT OF SOCIAL ECONOMY DEVELOPMENT: INSTITUTIONAL MECHANISMS AND MANAGEMENT TOOLS

Анотація. У статті досліджено стратегічне управління розвитком соціальної економіки в Україні в умовах трансформаційних змін та воєнних викликів. Проаналізовано сучасний стан ринку праці та соціальної сфери, зокрема динаміку безробіття, бідності, нерівності та скорочення трудового потенціалу. Визначено ключові інституційні обмеження розвитку соціальної економіки, пов'язані з відсутністю законодавчого закріплення соціального підприємництва, фрагментарністю державної політики та недостатністю системи моніторингу. Охарактеризовано сутність, структуру та види управлінських інструментів, здійснено оцінювання їх ефективності та рівня охоплення цільових груп. Виявлено їх обмежену результативність, нестабільність фінансування та низький рівень координації. Обґрунтовано необхідність формування цілісної моделі стратегічного управління розвитком соціальної економіки.

Ключові слова: соціальна економіка, стратегічне управління, інституційні механізми, управлінські інструменти, соціальне підприємництво, ринок праці, зайнятість населення, соціально-економічний розвиток.

Summary. The article examines the strategic management of social economy development in Ukraine under conditions of transformational changes and wartime challenges. The problem is substantiated by the deterioration of labor market indicators, including rising unemployment, poverty, income inequality, declining labor force participation and reduction of the country's labor potential. The study analyzes key macroeconomic and social trends, emphasizing structural imbalances in employment, sectoral shifts and the growing importance of the social economy as a tool for integrating vulnerable population groups into economic activity and ensuring social cohesion. Particular attention is paid to institutional constraints that hinder development, including the absence of a legally defined status of social enterprises, fragmentation and inconsistency of state policy, insufficient coordination among stakeholders and the lack of a comprehensive system for monitoring and evaluating the sector. The paper reviews recent scientific contributions of domestic and foreign researchers, highlighting the fragmented nature of existing approaches to the study of social entrepreneurship and social economy. The purpose of the article is to substantiate the essence and structure of institutional mechanisms and management tools, to assess their effectiveness and to identify the main limitations of their functioning in ensuring employment and reducing socio-economic disparities. The main part of the study reveals the interaction between labor market institutions, social policy and economic regulation. Management tools are systematized into financial, organizational-economic, institutional, informational and labor market instruments. Their effectiveness is evaluated according to coverage of target groups, stability of results and impact on employment and social integration. The results show their limited scalability, insufficient efficiency, unstable financing and low level of coordination. The conclusions substantiate the need to develop a holistic model of strategic management of social economy development based on the integration and coherence of institutional mechanisms and management tools, aimed at achieving measurable socio-economic outcomes and strengthening the resilience of the national economy.

Keywords: social economy, strategic management, institutional mechanisms, management tools, social entrepreneurship, labor market, employment, socio-economic development

Постановка проблеми. Соціально-економічний розвиток України супроводжується погіршенням показників ринку праці та соціальної сфери. За даними Світового банку та Міжнародної організації праці, рівень безробіття в Україні після початку повномасштабної війни досягав близько 25 % у 2022 р. з подальшим зниженням до 9–12 % у 2024–2025 рр. [1]. Кількість зареєстрованих безробітних у 2024 р. коливалася в межах 94–121 тис. осіб щомісячно [2]. Рівень бідності зріс з 5,5 % у 2021 р. до 24,2 % у 2022 р., що відповідає 7,1 млн осіб [3], а у 2025 р., за окремими оцінками, перевищує 30–36 % населення. Водночас зростає нерівність доходів: коефіцієнт Джині підвищився з 0,41 до 0,50 у 2023–2025 рр. [4]. Зазначені показники відображають скорочення зайнятості, зниження доходів та обмеження доступу до базових соціальних послуг.

Трансформаційні процеси в економіці України відповідно відображаються на втраті виробничого потенціалу та зміні структури зайнятості. За оцінками Світового банку та Організації Об'єднаних Націй, сукупні прямі збитки інфраструктури станом на 2024–2025 рр. перевищили 150–195 млрд дол. США [5]. Падіння ВВП у 2022 р. становило близько 29 %, що призвело до різкого скорочення зайнятості у промисловості та будівництві. Більше 20 % населення втратило роботу або джерела доходів після початку війни [6]. Рівень участі населення в робочій силі знизився приблизно на 9 відсоткових пунктів у 2022–2025 рр. [1]. Відбувається перерозподіл зайнятості у бік сфери послуг і неформального сектору, що супроводжується дефіцитом кадрів у нових секторах та надлишком у традиційних видах діяльності.

Розвиток соціальної економіки стримується інституційними обмеженнями, які мають вимірювані прояви. В Україні відсутня законодавчо закріплена категорія «соціальне підприємство», що унеможливує ведення офіційної статистики та цільове фінансування цього сектору. За наявними оцінками, лише незначна частка організацій громадянського суспільства здійснює господарську діяльність, що обмежує її внесок у створення робочих місць. Водночас, за даними Світового банку, близько третини домогосподарств повідомляють про зниження трудових доходів [4], що свідчить про недостатню ефективність інституційної підтримки зайнятості. Відсутність централізованої системи обліку та моніторингу суб'єктів соціальної економіки не дозволяє оцінити їх кількість, внесок у ВВП та зайнятість, що ускладнює формування державної політики.

Проблеми управлінських інструментів проявляються у низькому рівні охоплення та результативності заходів підтримки. За оцінками Програми розвитку ООН та міжнародних партнерів,

лише частина соціально вразливих груп отримує доступ до програм підтримки зайнятості, тоді втратили роботу або доходи понад 20 % населення [6]. Обсяги фінансування відновлення та соціальних програм залишаються недостатніми порівняно з потребами: лише на першочергову відбудову в 2023 р. було необхідно близько 14 млрд дол. США, а фактично залучене та підтвержене фінансування покривало близько 4–5 млрд дол. США. [7]. Інструменти професійної перепідготовки та підтримки підприємництва не компенсують структурні втрати ринку праці, що підтверджується зниженням показників участі у робочій силі та зростанням бідності. Відсутність масштабованих механізмів публічно-приватного партнерства обмежує реалізацію соціально орієнтованих проектів на рівні громад та знижує ефективність відповідних стратегій розвитку.

Таким чином, зростання безробіття, бідності та нерівності, значні втрати економічного потенціалу, а також вимірювані недоліки інституційного забезпечення й управлінських інструментів стратегій розвитку соціальної економіки визначають необхідність комплексного дослідження механізмів управління у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика розвитку соціальної економіки, зокрема соціального підприємництва як її ключового елементу, активно досліджується як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. Серед вітчизняних дослідників варто відзначити Рамського А., який зосереджує увагу на нормативно-правовому забезпеченні соціального підприємництва в Україні та аналізує спроби формування законодавчої бази, визначаючи її фрагментарність і нерегульованість як ключову проблему розвитку сектора [8]. Рудаченко О. досліджує соціальне підприємництво як інструмент сталого розвитку територіальних громад, обґрунтовуючи його роль у формуванні соціально орієнтованих бізнес-моделей і партнерств [9]. Сіренко Н. здійснює комплексний аналіз розвитку соціального підприємництва в Україні та світі, зокрема досліджує методичні підходи до оцінювання його ефективності та особливості функціонування [10]. Момот С. акцентує увагу на інституційних та середовищних факторах розвитку соціального підприємництва, визначаючи нестабільність політичних і соціокультурних умов як обмеження його масштабування [11]. Гринюк Ю. формує теоретичні підходи до визначення сутності соціального підприємництва, виокремлюючи його ключові принципи: самоокупність, реінвестування прибутку та інноваційність [12].

Серед іноземних науковців вагомий внесок у розвиток теорії соціальної економіки зробили Діс Г. (Dees G.), який визначив концептуальні засади соціального підприємництва та обґрунту-

вав його як діяльність, спрямовану на створення соціальної цінності поряд з економічною [13]. Дасін М. (Dacin M.), разом із співавторами, досліджує соціальне підприємництво як міждисциплінарне явище, підкреслюючи проблеми визначення його сутності, меж і теоретичної ідентифікації [14]. Трейсі П. (Tracey P.) аналізує інституційні аспекти розвитку соціального підприємництва, зокрема його взаємодію з організаційними структурами та соціальними мережами [14]. Ніколлс А. (Nicholls A.) досліджує питання легітимності соціального підприємництва, розвиток соціальних фінансових ринків та механізми оцінювання соціального впливу [15]. Майр Й. (Mair J.) зосереджується на вивченні процесів створення соціальної цінності та ролі інституційного середовища у розвитку соціальних інновацій [16].

Незважаючи на значний науковий доробок, дослідження мають фрагментарний характер і здебільшого зосереджуються на окремих аспектах (правове забезпечення, соціальне підприємництво, сталий розвиток), що не забезпечує формування цілісної моделі стратегічного управління розвитком соціальної економіки з урахуванням інституційних механізмів та управлінських інструментів.

Мета статті полягає у дослідженні окремих аспектів стратегічного управління розвитком соціальної економіки в умовах трансформаційних змін в Україні шляхом обґрунтування сутності та структури інституційних механізмів й управлінських інструментів, оцінювання їх ефективності та виявлення обмежень їх функціонування у контексті забезпечення зайнятості населення та зниження соціально-економічних дисбалансів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стратегічне управління розвитком соціальної економіки в сучасних умовах доцільно розглядати через призму взаємодії ринку праці, соціальної сфери та інституційного середовища, оскільки саме ці елементи формують базу для реалізації соціально орієнтованих економічних моделей. Аналіз макроекономічних та соціальних показників свідчить про наявність системних дисбалансів, які визначають необхідність активізації соціальної економіки як інструменту забезпечення зайнятості та соціальної інтеграції. Так, за даними Світового банку, рівень безробіття в Україні у довоєнний період становив близько 9,8 % у 2021 р., однак внаслідок воєнних та економічних шоків цей показник суттєво зріс, сягнувши понад 20 % у 2022–2023 рр. [17]. Одночасно з цим відбулося скорочення обсягу робочої сили з понад 20,5 млн осіб у 2021 р. до 17,4 млн осіб у 2022 р. та 16,8 млн осіб у 2023 р., що відображає звуження трудового потенціалу країни [18]. Зазначене, а також зниження економічної активності населення посилює навантаження на систему

соціального забезпечення та обмежує можливості для економічного відновлення.

Поглиблення соціальних дисбалансів в Україні підтверджується динамікою показників добробуту населення. За оцінками Світового банку, рівень бідності в Україні після 2022 р. зріс до майже 29 %, (у 2023 р. – близько 24 %, а у 2024 р. – майже 26 %), що відповідає 8,5–9 млн осіб. [6]. Близько чверті домогосподарств включають осіб, які належать до вразливих категорій (внутрішньо переміщені особи, ветерани, особи з інвалідністю), що формує додатковий попит на соціальні послуги та зайнятість [4]. Після початку війни втрата роботи більш ніж 20 % працездатного населення зумовила скорочення доходів домогосподарств і зростання соціальних ризиків. За таких умов соціальна економіка стає механізмом залучення до економічної діяльності тих груп населення, які не інтегровані у традиційний ринок праці. Населення пенсійного віку після початку війни стало затребуваним на ринку праці. Так, за даними Пенсійного фонду України у 2023 р. частка пенсіонерів, які знову почали працювати, склала близько 14 %, а у 2025 р. близько 2,8 млн пенсіонерів продовжують трудову діяльність, що становить приблизно 27–28% їх загальної кількості [19].

Інституційні механізми стратегічного управління розвитком соціальної економіки в Україні формуються під впливом трансформаційних процесів, що супроводжуються фрагментацією державної політики та відсутністю цілісної системи регулювання. Відсутність законодавчо закріпленого статусу соціального підприємства унеможливує ведення офіційної статистики цього сектору, що обмежує аналітичну базу для прийняття управлінських рішень. Існуючі інститути ринку праці, а до них відносимо формальні інститути (трудове законодавство, система оплати праці, податкова та соціальна політика, державна служба зайнятості, система соціального страхування, колективно-договірне регулювання) та неформальні інститути (норми поведінки на ринку праці, рівень довіри між роботодавцями і працівниками, практика неформальної зайнятості, соціальні мережі та неформальні канали працевлаштування), демонструють обмежену ефективність: офіційно зареєстроване безробіття не відображає реального масштабу проблеми, оскільки значна частина населення (близько 60–70 %) не реєструється у службах зайнятості, що підтверджується розбіжностями між адміністративною та вибірковою статистикою [20]. Наявність таких інституційних розривів свідчить про недостатню інтегрованість державної політики зайнятості, соціального захисту та розвитку підприємництва.

Що стосується управлінських інструментів стратегій розвитку соціальної економіки, до них відносимо: фінансові інструменти (гранти,

пільгове кредитування, податкові стимули, соціальне інвестування), організаційно-економічні інструменти (державні та місцеві програми підтримки соціального підприємництва, інкубаційні та акселераційні програми, кластери та мережеві форми взаємодії), інституційні інструменти (публічно-приватне партнерство, соціальне замовлення, механізми залучення громадських організацій до надання соціальних послуг), а також інформаційно-консультаційні інструменти (освітні програми, професійна підготовка та перекваліфікація, дорадчі та менторські сервіси, платформи поширення кращих практик). Незважаючи на значну кількість таких інструментів, їх ефективність доволі обмежена, що пояснюється відсутністю системної координації між суб'єктами реалізації політики, нестабільністю та фрагментарністю фінансування, низьким рівнем інституційної спроможності органів влади на місцевому рівні, обмеженим доступом цільових груп до ресурсів підтримки, а також відсутністю дієвих механізмів моніторингу та оцінювання результативності впроваджуваних заходів. Управлінські інструменти розвитку соціальної економіки також характеризуються обмеженою масштабністю, що проявляється у низькому рівні охоплення цільових груп (менше 20%). Програми підтримки зайнятості, професійної перекваліфікації та підприємництва не забезпечують компенсації втрат на

ринку праці, спричинених структурними змінами економіки. Зокрема, невідповідність між попитом і пропозицією робочої сили посилюється внаслідок перерозподілу зайнятості між секторами, що підтверджується зниженням частки молоді у робочій силі до близько 30 % у 2021 р. [18]. Це вказує на недостатню ефективність освітніх і кадрових інструментів адаптації до нових економічних умов. Автором сформовано таблицю 1, що демонструє ефективність управлінських інструментів стратегічного управління розвитком соціальної економіки за видами інструментів. Ефективність пропонується оцінювати за бальною системою від 1 до 5.

Окрім зазначеного, слід наголосити на відсутності системних фінансових інструментів підтримки соціального підприємництва, таких як: спеціалізовані фонди соціального інвестування, механізми пільгового довгострокового кредитування соціальних підприємств, інструменти змішаного фінансування, соціальні облигації, гарантійні фонди для зниження кредитних ризиків, а також податкові стимули для реінвестування прибутку у соціальні цілі, що загалом обмежує здатність соціального підприємництва до масштабування та створення робочих місць.

Висновки. В результаті дослідження встановлено, що сучасні соціально-економічні трансформації в Україні супроводжуються звуженням

Таблиця 1 – Оцінка ефективності управлінських інструментів стратегічного управління розвитком соціальної економіки*

Вид управлінського інструменту	Конкретні інструменти	Рівень охоплення цільових груп, %	Рівень ефективності (1–5)	Характер прояву ефективності
Фінансові	Гранти, пільгове кредитування, податкові стимули	10–20 %	3	Забезпечують запуск ініціатив, але мають обмежений доступ і нерегулярне фінансування
Організаційно-економічні	Програми підтримки підприємництва, бізнес-інкубатори, акселератори	15–25 %	3–4	Сприяють розвитку компетенцій, проте не забезпечують масштабного охоплення
Інституційні	Публічно-приватне партнерство, соціальне замовлення	до 10 %	2-3	Обмежене застосування через недосконалість нормативної бази та низьку координацію
Інформаційно-консультаційні	Освітні програми, тренінги, менторство	20–30 %	4	Формують знання та навички, однак мають опосередкований вплив на зайнятість
Інструменти ринку праці	Програми перекваліфікації, підтримка зайнятості	10–15 %	3	Частково знижують безробіття, але не усувають структурні дисбаланси
Інноваційні та цифрові	Онлайн-платформи, цифрові сервіси підтримки	до 15 %	3–4	Розширюють доступ до ресурсів, але обмежені рівнем цифрової грамотності

Примітки: * Оцінка ефективності здійснена за критеріями охоплення цільових груп, стабільності результатів та впливу на зайнятість і соціальну інтеграцію.

Джерело: сформовано автором за [8; 9; 11; 12; 14; 16]

трудового потенціалу, зростанням бідності та посиленням структурних дисбалансів ринку праці, що об'єктивно підвищує роль соціальної економіки як інструменту інтеграції вразливих груп населення та відновлення зайнятості. Виявлено, що інституційні механізми її розвитку характеризуються фрагментарністю, відсутністю чіткої нормативної визначеності та недостатньою координацією між суб'єктами управління, тоді як управлінські інструменти демонструють

обмежену масштабність і результативність через нестабільність фінансування, низький рівень охоплення цільових груп і відсутність системи оцінювання ефективності. Це зумовлює необхідність формування цілісної моделі стратегічного управління розвитком соціальної економіки, орієнтованої на інтеграцію інституційних механізмів та інструментів підтримки, підвищення їх узгодженості та спрямування на досягнення вимірюваних соціально-економічних результатів.

Список використаних джерел:

1. Цапін А., Жолудь О. Ринок праці під час війни в Україні. *Visnyk of the National Bank of Ukraine*. 2025. DOI: <https://doi.org/10.26531/vnbu2025.wp04>
2. Кількість зареєстрованих безробітних. *Мінфін* : веб-сайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/register/2024/> (дата звернення 03.04.2026).
3. Матяш Т. Через війну 7,1 млн українців опинилися за межею бідності. *LB.ua*. URL: <https://lnk.ua/ldeqkWeAL> (дата звернення 03.04.2026).
4. Опитування «Дослухаючись до громадян України». *World Bank Group* : Веб-сайт. 08.10.2025. URL: <https://lnk.ua/aD9untUi1> (дата звернення 05.04.2026).
5. Україна – Швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA4). Звіт Лютий 2022 – Грудень 2024 (Ukrainian). Washington, D.C. : *World Bank Group*. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/099052925103531065> (дата звернення 03.04.2026).
6. Andrea Shalal. World Bank says 1.8 mln additional Ukrainians in poverty as Russia's war drags on. *Reuters*. 30.05.2024. URL: <https://lnk.ua/1af6fncdq> (дата звернення 03.04.2026).
7. Оновлена оцінка потреб України на відновлення та відбудову. Прес-Реліз *World Bank Group* : Веб-сайт. 23.03.2023. URL: <https://lnk.ua/K0Qhy1FOQ> (дата звернення 06.04.2026).
8. Рамський А. Соціальне підприємництво в Україні: аналіз нормативно-правової бази та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. 2023. № 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-50>
9. Рудаченко О. О., Кононенко В.В. Соціальне підприємництво як основа сталого розвитку територіальних громад. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2024. № 11. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-11-03-13>
10. Сіренко Н. М., Лункіна Т. І. Соціальне підприємництво в Україні: основні аспекти. *Сталий розвиток економіки*. 2016. № 1 (30). С. 5–10.
11. Гладкий В., Момот С. Механізми розвитку соціального підприємництва в Україні. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2023. № 70. С. 67–77. DOI: <https://doi.org/10.24025/2306-4420.70.2023.297117>
12. Гринюк Ю. М., Бергер А. Д. Дослідження переваг розвитку соціального підприємництва для суспільства, бізнесу та держави. *Приазовський економічний вісник*. 2021. № 2 (25). С. 83–88.
13. Dees J. The Meaning of Social Entrepreneurship. Kauffman Center for Entrepreneurial Leadership, Stanford University, CA : Stanford, 2001.
14. Dacin T., Dacin, P., та Tracey P. Social Entrepreneurship: A Critique and Future Directions, *Organization Science*. 2011. № 22(5). С. 1203–1213. DOI: <https://doi.org/10.1287/orsc.1100.0620>
15. Nicholls A. The legitimacy of social entrepreneurship: Reflexive isomorphism in a pre-paradigmatic field. *Entrepreneurship Theory and Practice*. 2010. № 34(4). С. 611–633. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2010.00397.x>
16. Mair J. Social entrepreneurship research: A source of explanation, prediction, and delight. *Journal of World Business*. 2006. Vol. 41. Issue 1. Pp. 36–44. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2005.09.002>
17. Data. Base. *World Bank Group*: Веб-сайт. URL: <https://data.worldbank.org/country/ukraine> (дата звернення 07.04.2026).
18. Ukraine – Labor Force, Total. *Trading Economics*. URL: <https://lnk.ua/XbQEWS5Iu>
19. Білоус А. Працюючим пенсіонерам платять більше: які виплати в Україні. *РБК-Україна*. 15.07.2025. URL: <https://lnk.ua/uliCEgekV>
20. Sudakov M. Labour Market of Ukraine 2023–2024: State, Trends and Prospects. DOI: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.20310.72001>

References:

1. Tsapin, A., Zholud, O. (2025). Rynok pratsi pid chas viyny v Ukrayini [The Labor Market during the War in Ukraine]. *Visnyk of the National Bank of Ukraine* (Working Papers, 2025/04). DOI: <https://doi.org/10.26531/vnbu2025.wp04>
2. Kil'kist' zareyestrovanykh bezrobitnykh [Number of registered unemployed]. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/register/2024/> (in Ukrainian)

3. Matyash, T. Cherez viynu 7,1 mln ukrayintiv opynylysia za mezheyu bidnosti [Because of the war, 7.1 million Ukrainians found themselves below the poverty line]. Available at: <https://lnk.ua/ldeqkWcAL> (in Ukrainian)
4. Opytuvannya “Doslukhayuchys’ do hromadyan Ukrainy” [Survey “Listening to the citizens of Ukraine”]. Available at: <https://lnk.ua/aD9yntUi1> (in Ukrainian)
5. Ukrayina – Shvydka otsinka zavdanoyi shkody ta potreb na vidnovlennya (RDNA4) zvit [Ukraine – Rapid Assessment of Damage and Recovery Needs (RDNA4) Report]. Available at: <http://documents.worldbank.org/curated/en/099052925103531065> (accessed April 03, 2026). (in Ukrainian)
6. Shalal, A. World Bank says 1.8 mln additional Ukrainians in poverty as Russia's war drags on, Available at: <https://lnk.ua/1af6fnedq>
7. Onovlena otsinka potreb Ukrainy na vidnovlennya ta vidbudovu. Pres-Reliz World Bank Group [Updated Assessment of Ukraine’s Recovery and Reconstruction Needs. World Bank Group Press Release]. Available at: <https://lnk.ua/K0Qhy1FOQ> (in Ukrainian)
8. Rams'kyi, A. (2023) Sotsial'ne pidpryyemnytstvo v Ukraini: analiz normatyvno-pravovoyi bazy ta perspektyvy rozvytku [Social Entrepreneurship in Ukraine: Analysis of the Regulatory Framework and Development Prospects]. *Ekonomika ta suspil'stvo – Economy and Society*, vol. 58, DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-50> (in Ukrainian)
9. Rudachenko, O. & Kononenko, V. (2024) Sotsial'ne pidpryyemnytstvo yak osnova staloho rozvytku terytorial'nykh hromad [Social entrepreneurship as a basis for sustainable development of territorial communities]. *Problemy suchasnykh transformatsiy. Seriya: ekonomika ta upravlinnya – Problems of modern transformations. Series: economics and management*, vol. 11, DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-11-03-13> (in Ukrainian)
10. Sirenko, N. & Lunkina, T. (2016) Sotsial'ne pidpryyemnytstvo v Ukraini: osnovni aspekty [Social entrepreneurship in Ukraine: main aspects]. *Stalyi rozvytok ekonomiky – Sustainable economic development*, vol. 1 (30), pp. 5–10. (in Ukrainian)
11. Hladkyi, V. & Momot, S. (2023) Mekhanizmy rozvytku sotsial'noho pidpryyemnytstva v Ukraini [Mechanisms of development of social entrepreneurship in Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats' Cherkas'koho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky – Collection of scientific works of Cherkasy State Technological University. Series: Economic Sciences*, vol. 70, pp. 67–77. DOI: <https://doi.org/10.24025/2306-4420.70.2023.297117> (in Ukrainian)
12. Hrynyuk, YU. & Berher, A. (2021) Doslidzhennya perevah rozvytku sotsial'noho pidpryyemnytstva dlya suspil'stva, biznesu ta derzhavy [Research on the benefits of social entrepreneurship development for society, business and the state]. *Pryazov's'kyi ekonomichnyy visnyk – Azov Economic Bulletin*, vol. 2 (25), pp. 83–88. (in Ukrainian)
13. Dees, J. (2001) The Meaning of Social Entrepreneurship. Kauffman Center for Entrepreneurial Leadership, Stanford University, Stanford, CA.
14. Dacin, T., Dacin, P. & Tracey, P. (2011) Social Entrepreneurship: A Critique and Future Directions, *Organization Science*, no. 22(5), pp. 1203–1213. DOI: <https://doi.org/10.1287/orsc.1100.0620>
15. Nicholls, A. (2010) The legitimacy of social entrepreneurship: Reflexive isomorphism in a pre-paradigmatic field. *Entrepreneurship Theory and Practice*, no. 34(4), pp. 611–633. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2010.00397.x>
16. Mair, J. (2006). Social entrepreneurship research: A source of explanation, prediction, and delight. *Journal of World Business*, vol. 41, Issue 1, pp. 36–44. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2005.09.00>
17. Data Base. *World Bank Group*. Available at: <https://data.worldbank.org/country/ukraine>
18. Ukraine – Labor Force, Total. *Trading Economics*, Available at: <https://lnk.ua/XbQEWS5Iu>
19. Bilous, A. (2025) Pratsyuyuchym pensioneram platyat' bil'she: yaki vyplaty v Ukraini [Working pensioners are paid more: what are the payments in Ukraine]. *RBK-Ukrayina – RBC-Ukraine*. Available at: <https://lnk.ua/uliCEgekV>
20. Sudakov, M. (2025) Labour Market of Ukraine 2023–2024: State, Trends and Prospects. DOI: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.20310.72001>

Дата надходження статті: 06.04.2026

Дата прийняття статті: 27.04.2026

Дата публікації статті: 12.05.2026